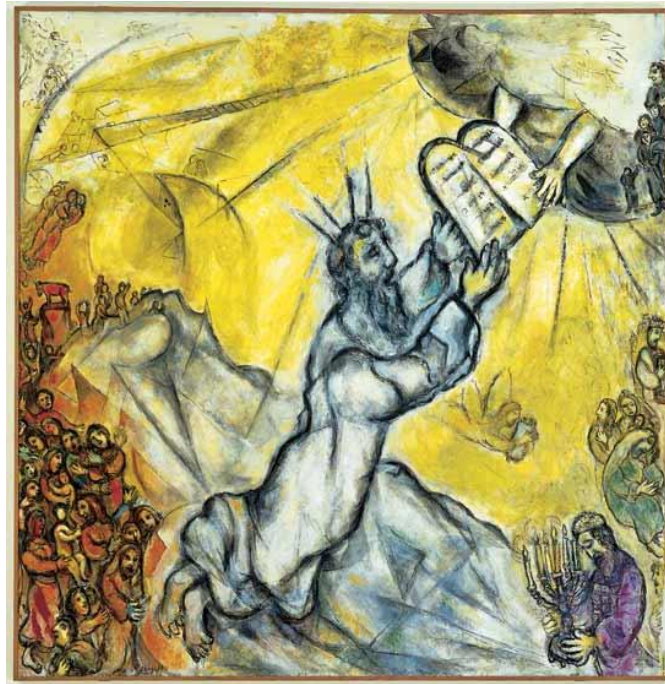

מתן תורה דרך ציור של שאגאל
הרב מואיז נבון

(א) מעניין (ב) מחדש (ג) מעריך

~ ניתוח יצירות אומנות ~

- המטרה בנייתוח אינה להבין כוונת האומן

Jean-Michel Foray, Director, Marc Chagall Biblical Message Museum, Nice

Some art historians have sought to decrypt his symbols but there's no consensus on what they mean. We cannot interpret them because they are simply part of his world, like figures from a dream.

Marc Chagall 1887-1985: Painting As Poetry, I. F. Walther, R. Metzger, p. 78

If a symbol should be discovered in a painting of mine, it was not my intention. It is a result I did not seek. It is something that may be found afterwards, and which can be interpreted according to taste.

Northrop Frye (*Anatomy of Criticism*, [Princeton, 1990], p. 5)

...the Dante who writes a commentary on the first canto of *Paradiso* is merely one more of Dante's critics. What he says has a peculiar interest, but not a peculiar authority.

- המטרה היא לעורר תחושות והבנות

~ מתן תורה ~

שמות פרק כד, טו - (טו) וַיַּעַל מֹשֶׁה אֶל־הָהָר וַיִּכַּס הָעָנָן אֶת־הָהָר :

שמות רבה (וילנא) פרשת יתרו פרשה כח

א [יט, ג] ומשה עלה אל האלהים, הה"ד (תהלים סח) עלית למרום שבית שבי, מהו עלית? נתעלית נתגששת עם המלאכים של מעלה, ד"א עלית למרום שלא שלטה בריה מלמעלן כשם ששלט משה, א"ר ברכיה הלוחות היו ארכן ששה טפחים, כביכול היו ביד מי שאמר "והיה העולם" שני טפחים ובידו של משה שני טפחים ושני טפחים היו מפרישין בין יד ליד, ד"א "עלית למרום

שבית שבי" בנוהג שבעולם הנכנס למדינה נוטל דבר שאין עין בני המדינה עליו, ומשה עלה למרום ונטל את התורה שהיו הכל [ז"א: המלאכים] נושאים עיניהם עליה הוי עלית למרום שבית שבי, ...

תלמוד בבלי מסכת שבת דף פח עמוד ב

ואמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, מה לילוד אשה בינינו? אמר להן: לקבל תורה בא. אמרו לפניו: חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים! - אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: החזיר להן תשובה! - אמר לפניו: רבונו של עולם, מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם. - אמר לו: אחוז בכסא כבודי, וחזור להן תשובה, שנאמר מאחז פני כסא פרשז עליו עננו. ואמר רבי נחום: מלמד שפירש שדי מזיו שכירתו ועננו עליו. אמר לפניו: רבונו של עולם, תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה - אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים. אמר להן: למצרים ירדתם, לפרעה השתעבדתם, תורה למה תהא לכם? שוב מה כתיב בה - לא יהיה לך אלהים אחרים, בין הגויים אתם שרויין שעובדין [ט.ט]. עבודה זרה? שוב מה כתיב בה - זכור את יום השבת לקדשו כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכין שבות? שוב מה כתיב בה - לא תשא, משא ומתן יש ביניכם? שוב מה כתיב בה - כבד את אביך ואת אמך אב ואם יש לכם? שוב מה כתיב בה לא תרצח לא תנאף לא תגנב, קנאה יש ביניכם, יצר הרע יש ביניכם? מיד הודו לו להקדוש ברוך הוא, ...

... "וידבר אלהים את כל הדברים האלה אנכי ה' אלהיך" יצא קול ראשון והשמים רעשו והימים והנהרות ברחו וההרים והגבעות התמוטטו וכל האילנות כרעו והמתים שבשואל חיו ועמדו על רגליהם ואמרו "עד סוף כל הדורות שם עמדו עמהם, שני" ואת אשר איננו פה" ...

פרקי דרבי אליעזר (היגר) - "חורב" פרק מ

... "וידבר אלהים את כל הדברים האלה אנכי ה' אלהיך" יצא קול ראשון והשמים רעשו והימים והנהרות ברחו וההרים והגבעות התמוטטו וכל האילנות כרעו והמתים שבשואל חיו ועמדו על רגליהם ואמרו "עד סוף כל הדורות שם עמדו עמהם, שני" ואת אשר איננו פה" ...

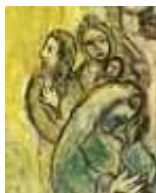
ירמיהו פרק ט, יד-יז

(יד) לָכֵן כֹּה־אָמַר יְקֹנֵק צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּינֵי מֵאֲכִילֶם אֶת־הָעֵם הַזֶּה לַעֲנָה וְהַשְׁקִיתֶם מִיִּרְאֵשׁ: (טו) וְהַפְּצוֹתִים בְּגוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּ הַמָּה וְאֲבוֹתָם וְשַׁלְחֹתַי אַחֲרֵיהֶם אֶת־הַחֶרֶב עַד פְּלוֹתַי אוֹתָם: פ

ירמיהו פרק לג, י-יב

(י) כֹּה אָמַר יְקֹנֵק עוֹד יִשְׁמַע בְּמִקְוֹס־הַזֶּה ... בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלַם ... (יא) קוֹל שֹׁשׁוֹן וְקוֹל שְׂמִחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל פֶּלֶה קוֹל אֲמָרִים הוֹדוּ אֶת־יְקֹנֵק צְבָאוֹת כִּי־טוֹב יְקֹנֵק כִּי־לְעוֹלָם חֲסָדוֹ מְבֹאִים תּוֹדָה בַּיִת יְקֹנֵק כִּי־אֲשִׁיב אֶת־שְׁבוֹת־הָאָרֶץ כְּבָרֵאשֶׁנָּה אָמַר יְקֹנֵק: ס

רמב"ם הל' מלכים יא:א - המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה,

R. Soloveichik, Fate and Destiny, p.54

The individual is tied to his people both with chains of fate and with the bonds of destiny...

The covenant in Egypt/Fate: shared circumstances, shared suffering, shared responsibility. The covenant of Sinai/Destiny:

What is the nature of the covenant of destiny? Destiny in the life of a people, as in the life of an individual, signifies a deliberate and conscious existence that the people has chosen out of its own free will and in which it finds the full realization of its historical being. Its existence, in place of simply being the experience of an unalterable reality into which the people has been thrust, now appears as the experience of an act possessing teleological dimensions, replete with movement, ascent, striving, and attaining.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לג עמוד ב

ואמר רבי חנינא: הכל בידי שמים - חוץ מיראת שמים, שנאמר: ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל מעמך כי אם ליראה.